

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrtletje 1 gld. 30 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani 4. mal. travna 1873.

List 14.

Iz pastirskega lista

mil. Linškega škofa od l. 1871*.

Pastirsko pisanje se tako-le pričinja:
Eno leto silovitih dogodov je memo šlo, odkar sem vam zadnjikrat pisal. En papež jetnik, en cesar jetnik, gospodarstvo laškega rogovilstva po vsi cerkveni državi, pa morivna narodovska vojska na Evropinem večeru, znamenja enake na jutru, povsod globok pretres prava, ne le v njegovem obstoju, ampak tudi v njegovih pojmi (zapopadkih) — to in tako je dedina, ktero je leto 1871 sprejelo od svojega prednika.

Nezmérne so nevarnosti, ki v teh okolišinah žugajo telesnim in duhovnim dobrotam na svetu.

Ali je kaki pomoček, da bi se odšlo nesreči? Je, pomoček je, pa le en sam, in ta je v besedah Gospodovih: „Išite narpoprej Božjega kraljestva in njegove pravice“. (Mat. 6.)

Ako bi se svet tega pomočka držal, bi ne zgubil duhovnih dobrot, temuč si jih pridobil; telesne dobrote pa bi se mu privergle.

Povernjenje k Kristusu, ki živi v sv. Cerkvi, in terdno oklenjenje k Kristusu je pomoček, da se pogubi odide, pa tudi gotovo le edini pomoček: „v nobenem drugem ni zveličanja“.

Sv. Oče so davno naprej vidili stisko, kateri svet naproti gre, zato ker je svet od Kristusa odpadel.

Poprijeti se edinega pomočka, keršanske vere, po naj bolj izdatni poti, so skl. cali vesoljni cerkveni zbor. Ta shod je zboroval v cerkvi sv. Petra na Vatikanu v Rimu od 8. grudna 1869 do 20. kim. lanskega leta, namreč do nesrečnega dne, ko je vojna nesrečnega kralja — med molčanjem, ah, res med polnim molčanjem družih vladarstev! — z orožjem Rim vzela, papeža storila jetnika, in nemogoče naredila, da bi se cerkveni zbor za zdaj nadaljeval.

Vatikanski koncil, ktereга se je tudi vaš škof vdeleževal, od 1. majnika do 20. mal. serp. l. l., je imel štiri očitne seje in veliko velikih shodov; v tretji očitni seji je bila oklicana verska vstava (dogmatska konstitucija) o katoliški veri, in v četrti ravno taka o primatu, to je, o naj viši oblasti rimskega papeža v vsi Cerkvi; velike družih določil je bilo pripravljenih, kadar se je zgodil imenovani bogoskrunski ulom sovražnikov v Rim in je storil, da je cerkveni zbor prejenjal.

Potem omeni vikši pastir, da je prvi dve vstavi duhovstvu že naznanil 31. mal. serp. v škofijskem listu,

duhovstvo pa gotovo v pridigah kaj o njih povedalo. Sedaj se pa v dolžnost šteje naznaniti v domačem jeziku drugo vstavo o primatu, naj viši oblasti rimskega papeža.

Pa postava nima nobenih tacih resnic, ki bi vam bile nove, pravi pisanje dalje; slovesno in dokončno izreka resnico, ki je prav tehtna sama na sebi, posebno pa za naš čas, v tem času, ko peklenške vrata z neslišano togoto butajo zoper skalo Petrovo, zoper pervaštvo, primát rimskega papeža, da bi razdjala Cerkev samo, ki stoji na skali. Besedno naznanjenje te vstave je toliko bolj potrebno, ker sovražniki Cerkve so razširili nar bolj pošastne popáke zadevnih zbornih sklepov, ter je marsiktera duša, ki pravih zbornih določil ne né, v nevarnosti zgubiti veselje nad katoliško vero.

Ako Bog ne pripusti, da Evropa v barbarstvu dalje gre, se bode koncil kmali zopet nadeljeval. Pa že tudi do sedaj od zbora dane vstanove, ako jih Bog na njih potih po svetu spremlja s svojim blagoslovom, so zmožne biti podlaga za obnovo človeške družbe. To velja namreč o konstituciji, o pervaštvu rimskega papeža.

* * *

Vstanova (konstitucija) ima vvod in štiri poglavja.

V vvodu koncil ob kratkem govori o namenu, v ktereга je Kristus postavil sv. Cerkev, o vzroku, zakaj je v nji postavil pervaštvo (primat) za vse čase, in o razlogu, zakaj da hoče vernikom nauk o pervaštvu pred oči staviti. Vvod se glasi:

Pi j, škof, služabnik služabnikov Božjih. S priterjenjem vesoljnega zbora. V vedni spomin*.

„Večni pastir in škof naših duš, da zveličavnemu delu odrešenja podeli vedni terpež, je sklenil vstanoviti sveto Cerkev, ktera kakor hiša živega Boga, naj vse verne veže z vezjo Ene vere in Ene ljubezni. Zato je pred svojim poveličanjem Očeta presil — ne le same za aposteljne, ampak tudi za tiste, kateri bojo po njih oznanovanji vanj verovali, da naj bojo vsi Eno, kakor sta Sin sam in Oče Eno. Kakor tedaj je on poslal aposteljne, ktere si je izmed sveta izvolil, kakor je bil on sam poslan od Očeta, tako je tudi on hotel, da v njegovi Cerkvi naj bodo pastirji in učeniki do konca časov. Da so pa tudi sami škofje vsi Eno in neločeni, in da se vsi verniki z med seboj zedinjenimi škofi ohranijo, v edinosti vere in občestva, je sv. Petra pred druge aposteljne postavil, in tako v njem dal zmiraj obstoječe načelstvo in vidno podstavo ene in druge edinosti, da se nad njegovo mogočnostjo zida večni hram in se preslavno poslopje Cerkve, ktero je odmenjeno kupéti gori do nebes, na terdnosti té vere vzdigujejo*.

*) Neznani prijatelj, kteremu serčna hvala! nam je poslal iz Linca pastirske liste od 3 let, in ker so med seboj v zvezi, bomo iz vsacega kaj posneli.

In ker se peklenske vrata, da bi Cerkev razdajale, ko bi bilo mogoče, od dné do dné z večim sovraštvom vzdigujejo zoper podstavo, ki je od Boga založena, toraj v brambo katoliške čede, v obranjenje njene nedotakljivosti in v pospeševanje njene rasti potrebno spoznamo s priterjenjem cerkvenega zbora, da vsim vernikom pred oči postavimo nauk od postavljenja, obstanka in lastnije svetega apostolskega pervaštva, na katerem je zastavljena moč in trdnost cele Cerkve, kako jim je ta nauk verovati in obdržati po stari in neprenehljivi veri vesoljne Cerkve; nasprotno, čedi Gospodovi tako pogubne zmote pa da zveržemo in obsojimo“.

Po tem vvodu nasledva prvo poglavje, ki obravnava „postavljene apostolskega pervaštva v osebi sv. Petra. V tem poglavju uči koncil, da apostelj Peter, in sicer le on sam, je prejel pervaštvo kakor prednost resnične oblasti nad aposteljmi, nad posameznimi aposteljmi in nad vsimi skupej, in nad vso Cerkvijo, in pa prejel ga neposredno in na ravnost, ne posredno po stranskih potih, namreč ne tako kakor da bi mu bila ta oblast še le podeljena od aposteljev ali od Cerkve kakor njenemu zastopniku ali pooblastencu.

Poglavje se oglasi:

„Mi tedaj učimo in razlagamo, da po evangeljskih spričevanjih je pervaštvo jurisdikcije (naj viši oblasti) nad vso Cerkvijo Božjo aposteljno sv. Petru neposredno in naravno od Kristusa Gospoda obljubljeno in izročeno. Zakaj Simonu samemu, ki mu je bil že prej rekel: „Ti boš imenovan Skala“ (1. Jan. 1, 42), potem ko je bil on svoje izpovedanje izrekel: „Ti si Kristus, Sin živega Boga“, je Gospod govoril slovesne besede: „Blagor tebi Simon, Jonov Sin, ker meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, kateri je v nebesih; in jest tebi povém: Ti si Peter (Skala), in na to Skalo si bom zidal Cerkev in peklenske vrata je ne bodo premagale; in tebi bom dal ključe nebeskega kraljestva, in kar koli boš zvezal na zemlji, bo zvezano tudi v nebesih, in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih“. (Mat. 16, 16–19.) In Simonu samemu je izročil po svojem vstajenju jurisdikcijo (oblast in pravico) naj višega pastirja in vodnika nad svojo čedo, ker je rekel: „Pasi mi jagnjeta, pasi mi ovce“. (Jan. 21, 15–17.) Temu tako jasnemu nauku sv. pisma, kakor ga je katoliška Cerkev vselej razumevala, so očitno nasproti hudobne menitve tistih, kateri od Kristusa Gospoda v njegovi Cerkvi postavljeno vladno vravnavo prevračajo in tajé, da Peter sam v prednosti pred drugimi apostelji, tako pred vsakim njih posamezno, kakor tudi pred vsimi skupaj, je s pravi in resničnim pervaštvom oblastne pravice od Kristusa obdarovan; ali pa kateri terdijo, da to pervaštvo ni izročeno neposredno in naravno sv. Petru samemu, ampak Cerkvi, in po tej še le unemu, kakor služabniku ravno te Cerkve“.

„Kdor tedaj pravi, da sv. apostelj Peter ni od Kristusa Gospoda postavljen ko pervak vsih aposteljev in ko vidni poglavar vse vojskovalne Cerkve; ali pa da ravno ta je zgolj pervaštvo časti, ne pa pervaštva prave in resnične oblasti naravnost in neposredno prejel od ravno tega Jezusa Kristusa našega Gospoda: ta bodi izobčen“.

XIV. Križ — vedno scarilo proti skoposti in lakomnosti.

„Hrepenite po tistem, kar je zgoraj, ne pa po tem, kar je na zemlji.“ Kološ. 3 2.

Zemske dobrine, katere je Bog ustvaril k našemu uživanju, p. njive, travniki, gore, zlato, srebro itd., po-

leg razodenja Božjega niso namen življenju našemu, temuč tolikeri pripomočki so, da jih uživamo k njegovi časti in slavi, ter k svojemu časnemu in večnemu blagru. Toda te dobrote so vsled Božjega razodenja tako vravnane, da se brez truda in prizadevanja pridobiti ne dajo. Izrek Božji se glasi: „Prekleta bodi zemlja v tvojem delu, v trudu se boš od nje živil vse dni svojega življenja; — ternje in osat ti bo rodila, — in v potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne poverneš v zemljo, iz katere si vzeta“. (I. Mojz. 3, 17 itd.) Vsak človek je toraj dolžan prizadevati si, da se preskerbi s sebi in svojim potrebnim časnim premoženjem, in da si pridobi kar največ pripomočkov k dobremu delovanju. Iz tega je razvidna vsakteremu človeku dolžnost a) pridne delavnosti in trdnosti za časno premoženje, da si potrebno in svojemu stanu primérno ohranjenje pridobi in zagotovi: „Kdor noče delati, naj tudi ne je“ (II. Tesal. 3, 10.); b) kerščanske hranljivosti ali varčnosti v pridobljenem, da si stroške in prihodke vravná ter se za prihodnost in neprevidene nesreče preskerbi tako, da ne bode treba terpeti sile ali družim biti v nadlego; c) kerščanske kreposti in pravičnosti, da se nikoli in nikakor ne žali npravna postava ali sploh pravica bližnjega: „da kdo predelec ne stopa, in svojega brata v nobeni reči ne goljufá, ker maščevavec vsega tega je Gospod“ (I. Tesal. 4, 6.), ali da si nihče z gerdo odtitijo pomagati ne skuša (Djanj. apost. 8.); in naposled d) kerščanske gospodarnosti in dobrotelnosti, da vsakdo pošteno pridobljeno ali podédvano premoženje kot sredstvo žvíva in obrača v tisti namen in tako, kakor nam vелеva to postava Božja sploh in posebej beseda sv. evangelija ter nauk svetega križa. (I. Kor. 8, 30 itd. Luk. 19, 13. Mat. 24, 48.)

Proti tém dolžnostim se pregrešajo ljudje navadno z méro, zdaj premajhno, zdaj preveliko. Spremajhno se prikazujejo vnémarnost, pohajkovanje in lenoba, neprevidnost in nevarčnost, šopirnost in zapravljivost, nezmernost v jedi in pijači itd.; s preveliko pa lakomnost in skopost.

Po tem takem uboštvo, ki je po lenobi ali zapravljivosti ali pijanosti naklonjeno, ni manj pregrešno (Pregov. 6, 6 itd; Tim. 5, 8.) kot bogastvo pridobljeno in vzdrževano po nepravilnih potih lakomnosti in skoposti, ali z družimi besedami: Kdor je s svojim lastnim zadolženjem, p. po svoji lenobi in zanikernosti, ali po šopirnosti in zapravljivosti, ali nezmernosti in pijanosti itd. postal berač, je tako grešnik pred Bogom kakor bogatin, kateri je obogatel po svoji lakomnosti in skoposti. Oba grešita in ravnata zoper voljo Božjo, in vsakteremu se poreče kdaj sodnji dan: „Hudobni hlapec“, in „daj odgovor od svojega hiševanja“.

Vzlasti pa je to lakomnost, ali nezmerno poželenje po denarju in blagu, katero sv. Pavel imenuje „korenino vsega hudega“ in zopet malikovavstvo (I. Tim. 6. 10. Efež. 5. Kološ. 3, 5.), kjer očitno uči, da lakomnik ni kristjan, ampak „malikovavec in pogan“ in da tak nima deleža v kraljestvu Božjem.

Tu je najprej treba, da pomislimo, kdo je prav za prav lakomnik in kdo ni, kajti vémo iz skušnje, da si je mnogo lakomnežev, skopnikov, goljufov, odertnikov in tem podobnih samogoltnožev na svetu, vendar niso lakomneži vsi tisti, katere hudobni svet za take razglasuje.

Velikrat se za lakomnika razglasuje na pr. tak, kateri si z resnično delavnostjo in kerščansko varčnostjo po pameti prizadeva, pomnožiti svoje premoženje; ali kateri to, kar mu gre, pošteno zahtéva in si brani in po pravični poti išče in skuša si kaj pridobiti ali koristiti. Če svet tega ali unega razvpiva za lakomnika,

ga velikrat le zato, ker tiho in mirno živi, ne hodi v kerčme, ne popija in za šopirno obleko ne zapravlja, ne igra itd. Koliko je tacihi treznih in resnobnih ljudi, ktere pa razujzdani lenubi, zapravljivci, pijanci, igralci in še drugi taki divjaki grajajo za skopuhe in lakomneže, ter jim prizadévajo razno nezasluženo zasmehovanje, celó škodo in terpljenje. — So spet drugi, kteri znajo skerbéti za prihodnost, „odkupljevaje si čas“ (Efež. 5. 16), svesti si, da čas toliko plača kot denar, ga zvesto obračajo k svojemu pridu; — a zato še niso lakomniki. Tudi oni ne, kteri — dasi premorejo — vendar ne dajo vsakemu zapravljivcu, kar poželi ali tirja od njih, ali pa kteri temu ali unemu beraču ne podelijo milosčine, ker vsem ne uterpijo dati ali pomagati ne morejo. Bog hoče, da kar nam blagoslovi pri zvestem delu, ravnajmo pametno ali razumno, kakor dobri hišniki z izročnim premoženjem. „Daj dobremu, pa ne pomagaj grešniku (ako bi namreč dobroto prederzno v greh obračal), in kadar delaš dobro, glej komu storiš,“ — uči sveti Duh v bukvah Sirahovih. Kdo tedaj je lakomnik, pred kterim svari nauk svetega križa? Lakomnik je sploh tisti človek, kteri pozemeljskega premoženja ne čisla tolikanj za pomoček, temuč za namen ali konec svojega življenja; kteremu je tedaj pozemski dobiček, bogastvo in denarstvo naj viši reč na svetu, naj draži sreča, edini pričetek, napredek in sveršetek vseh njegovih misel in željá, besed in djanj. Lakomnik je toraj, kteri živi le zato, da bi si kolikor mogoče denarja ali blagá nakopičil po potu, bodi si dovoljenem ali nedovoljenem; kteri je v namnoževanju svojega premoženja in bogastva nenasitljiv ter v njega izdavanji terd, skop in vzlasti težák.

Od prvega pričetka do zadnjega sveršetka v lakomnosti je sicer več korakov ali stopinj, in malota je že lahko greh; vendar — težko je dokazati, kako grozno oslepi in pokvari ta nesrečna strast človeka, da zgubi lakomnik skor vse človeško čutilo, védoma zapravi vso spoštljivost in sramožljivost, ter postane prava človeška pošast! Temu se ni čuditi. Malik njegov, komur iz vsega serca služi in kogar nad vse miluje, ta je mamon; le-to mu je v mislih in v delih, kako bi vedno več in več si nakopičil in nagrabljenó mogel si zavarovati. Da bi dosegel to, velikrat še sebi ne privošči potrebne hrane, obleke ali zadostnega počitka, tim manj čisla pravice družih; njih reva ga ne nagne k poterpljenju, marveč njih potrebo in naj večí silo obrača si v prid, in ni ga sram jih neusmiljeno odirati. Iz take neusmiljenosti nastajajo oterpnenje serca, zvižáča, sila, krivica, krive pričanja in priseganja in vsakoršoe nepravíčnosti. Na svetu ni nič tako drazega, tako ljubega, tako svetega, da bi ga tak lakomnež iz dobičkarije ne prodal, ne izdal ali zatajil. Nič ni hujšega — od lakomnika in nič ostudnišega; lakomnež ima za denar in dobiček celó svojo dušo na prodaj. (Pridig. 10, 9. 14, 9. Mat. 6, 24. I. Kor. 6, 10. Efež. 5, 5. Jak. 5, 1 itd.)

(Konec nasl.)

O papeževi „encikliki cum syllabo errorum“.

Boj med lučjo in temo, med resnico in lažjo, med otroci Božjimi in otroci sveta se vnema zmíraj huje, vojne čete se vredujejo, razpostavljajo za bitko, topovi gromé in otroci teme že veselo vriskajo, češ, da je zmagá v njihovih rokah in da so nasprotniki popolnoma propadli. Da se nam, ki stojimo ravno v versti teh nasprotnikov in se bomo vstopili kmalo v prve čete bojevalcev, da, prevzeli vodstvo v četah naše vojske, da

se nam res tedaj kaj tacega ne zgodi, treba nam je vedeti vojni načert, namene in težnje naših napadnikov, le potem jih bo moč osramotiti, ker le potem bomo vedeli, kam moramo meriti, kako se obračati in sukati, da jim uničimo vse njihove nakane. Ker nam pa ta načert najboljše razodeva naš glavni vidni vodnik, Pij IX v svoji „encikliki cum syllabo errorum“, zato si ga danes nekoliko oglejmo.

Človek ima nadnatorni namen; pot do tega namena je Kristus z zveličavnimi pripomočki, ktere je zapustil svoji cerkvi, da vodi ona vsa ljudstva po nadnatorni poti k Bogu, viru in namenu našemu. Temu nadnatornemu vodstvu bi se morali vsi podvreči; a težnja sedanjega sveta je: osvoboditi se tega vodstva; kakor določno pravi enciklika: „ti napačni nauki se morajo zato s studom odbijati, ker posebno na to merijo, da bi se preprečila in odvernila ona blažilna moč, ktero bi morala cerkev po vstanovitvi in povelju svojega Božjega vstanovitelja prosto izvrševati do konca sveta, ne le nad posameznimi osebami, ampak tudi nad narodi, ljudstvi in njihovimi verhovnimi vladarji“. Ta namen je vir vsega upora, serce vsega nasprotniškega gibanja — ta namen združuje vse nasprotniške stranke, naj si imajo sicer še tako različne nazore; zato se vsi združujejo, ter se borijo zoper cerkev. V prvi versti vidimo tu one, ki skušavajo omajati podlogo cerkve, terdeči: „ni ga Boga različnega od sveta, bog je priroda in vse je bog in božjega bistva — ko se razodeva v prirodi, toraj kakor priroda je tudi bog in njegovo razodenje spreminljivo in se more zmiraj bolj doverševati, svoj verhunc doseže v človeku, v njegovem umu se zaveda samega sebe. Zato da je pa tudi um človeški najvikši razsojevalec med resnico in pomoto, med dobrim in slabim — in kakor um v tem razsojevanju napreduje, tako napreduje in se doveršuje božje razodenje. Zato pa da nasprotuje kerščanstvo tako napredovajočemu človeškemu umu, ter ni resnično, in prerokije, pa čudeži naštetí v starem in novem zakonu sv. pisma, da so gole izmišljave in Jezus Kristus le mitična oseba. Ti nauki so vir vsemu daljemu napenjanju, vir vsemu daljim pomotam, ktere, kakor pravi okrožnica, „posebno sedaj v največi škodo duš in v kvar civilnega društva gospodujejo, in ktere ne nasprotujejo le cerkvi katoliški, njenemu zveličalnemu nauku in čestitim pravom, ampak tudi večni in natorni postavi, ktero je zapisal Bog v serca vseh, in pa pravemu razumu“. Zato so pa tudi na čelu syllaba v §. I formulirani v 7 stavkih zaverženi in zaznamovani kot pantheizem, naturalizem in absolutni rationalizem.

Ako ni osebnega Boga in ni drugega nego tvarina, mora „otemneti in se zgubiti čisti pojem pravice in človeškega prava in na mesto resnice, pravice in zakonitega prava postaviti se telesna sila; od tod se vidi, zakaj se nekteri popolnoma zanečujejo in zanečujejo naj bolj gotova načela zdrave pameti prederznejó kričati, da je volja ljudstva izražena v javnem mnenju najvikši zakon, neodvisen od božjega in človeškega prava, in da imajo v politiki doveršena djanja, ker so doveršena, pravno moč, kakor pravi enciklika“. In res, ali se ne slišijo terditve, kakor „vednosti se smejo, da, morajo izviti se od Božje in cerkvene veljavnosti, — veljavnost ni nič drugega, kakor skupnost števil in materijelnih moči, — posrečeno krivično djanje ne škoduje svetosti prava; ali ne vidimo, kako se ta načela, „zdravi pameti“ nasprotna, vsaki dan izvršujejo, ter tako uničujejo prostost narodov, pravice, svete pravice ljudstva? Poglejmo v državne zборе z njihovimi večinami, pogledjmo na politična djanja (n. pr. oro-

panje Papeža): da je le kaj z večino sklenjeno, da je le kaj storjeno, še tako krivično, vse mora imeti pravno moč. Ali ni po pravici papež taka načela obso-dil v sillabu §. VII?

Ti nauki se pa potem obračajo naravnost zoper cerkev, ona se razpiva kot zastarela, neimajoča več prava bitnosti, ker ne pripoznava naukov, kakoršne terdi um stoječ na novi, višji stopinji razodenja absolutnega božanstva. Cerkev nima več pravice, ampak država kot zastopnica ovega uma je vir vsega prava in njeno pravo ni čisto nič omejeno, kar stori ona, temu se ne sme nikdo ustavljati, od nje pride vse — zato tudi ona določuje cerkvena prava in meje, v katerih jih sme izvrševati; ne sme jih izvrševati brez dopuščenja civilne oblasti; cerkvenima oblasti prestopnikov svojih zapovedi kaznovati s časni-mi kaznimi, ona nima pravice do lastnega premoženja, to je državino; zato naj se cerkvi vzame posestvo, enako redom; brez državnega privoljenja ne veljajo in se ne smejo razglasiti cerkvene določbe; državi pripada vsled njene vsemoččnosti pravo, mešati se v verske zadeve, v duhovno vladno cerkve, ona sodi o vodilih cerkvenih pastirjev, ktera izdajajo, da morejo vladati vesti, da še podelitev zakramentov in v to potrebnih naprave more država določevati, ker pooblastuje in pošilja škofe, ktere more tudi odstaviti; dalje odreka država cerkvi dolžni vpliv do šol, do ljudskih, višjih in nižjih, še semenišča hoče spraviti pod svojo roko; in ker sleditelji prej omenjenih načel ne morejo imeti družih teženj, kakor nakopičevati si premoženje in ne morejo slediti drugim zakonom, kakor ne-oberzdani poželjivosti serca in lastni volji (sej je menda vse to razodenje božje!), zato z vsem serdom preganjajo redove, akoravno imajo velikanske zasluge za katoličanstvo in za človeštvo sploh. — To so nauki, to so težnja liberalizma; svoje nauke postavlja kot nauke edino prav razvitega uma, te vtelesuje v državnih zakonih in z njimi zatira vsa pro-stost, prostost cerkve, prostost narodov, prostost dru-žine, prostost posamihih — sej bi cerkev ne smela ži-veti po svoje, sej bi se moralo vse hoti nehoti izoliko-vati v taci po enem kopitu osnovanih šolah; vednost, da vse življenje in gibanje bi se moralo sukati po onih načelih — zraven je pa zmiraj pot odperta sili, uporom, sej je človeška volja edina postavo-da javka, in kjer se več volj zedini, kjer je večja moč, tam je zmaga — tem se mora vse ukloniti; od tod skrivne družbe, ki se zarotujejo, da bi poderle ob-stoječe, in svojo voljo postavile na sedež vsemoč-nosti, in to doseči je v ak pripomoček dober. — Pa sem morda s prečernimi barvami to naslikal? Ne! Po-glejmo v Prusijo ali Švico, poglejmo v Italijo in v Pa-riz leta 1870. Ali se niso vsi ti nauki tam djansko iz-verševali in se še izvršujejo? Kako prav pravi pape-ževa okrožnica: „Zato so se vsi Naši predniki vedno pogumno ustavljali nesrečnim naporom brezbožnih ljudi, kateri enako divje se penečemu mo-ju svojo nezamrnost iz sebe penijo in svobodo obetajo, pa so sami sužnji pogubljenja, kateri so s svojimi goljufnim mnenjem in s prav nemarnimi spisi poskušali podreti podlago katoliške vere in civilnega društva, odstraniti vso čednost in pravico, pohujšati vseh duha in serce in nečujoče, posebno neskušeno mladino od prave zakoni-tosti in v navednosti odvreniti, neusmiljeno jo pokvariti, zapeljati v zadrege, pomote, in naposled jo odtergati iz naročja katoliške cerkve. Z vsemi nauki in naporu me-rijo ti goljufni ljudje posebno na to, da bi se blažilni nauk kat. cerkve in vpliv njen do poduka in izrejanja mladine popolnoma odpravil in bi se nježna in upogljiva serca mladenčev okužila in spačila s pogubnimi po-

motami in hudobijami . . . in vso svojo nado stavijo v pokvarjeno mladino. Zato nikdar ne prenehajo mni-hov in duhovnikov . . . na vsak način mučiti, in terditi, duhovništvo naj se odstrani od vsakoršnega po-duka in vzrojevanja mladine, ker je sovražno ved-nosti in civilnemu napredku. Drugi zopet vzbujajo v spominu napačne in tolikokrat zaveržene izmiš-ljave prenovljačev, ki se strašno nesramno prederznejo podlagati volji deželne oblasti največi oblasti, ki je cerkvi in apostolskemu sedežu od Gosp. Kr. podeljena, in tajiti vsako pravo cerkve v tem, kar spada k vnanjemu redu“. Tako obsoja pa-pež v okrožnici gerdo početje liberalnih rovarjev, ter zaverže njihove nauke v §§. V & VI in VII. sillaba formulirane v 46 stavkih. (Dalje nasl.)

Versko-politiško pismo.

Moj dragi prijatelj!

(Konec)

Obervniva se zdaj malo preč od evangelija. Kader kdo kako novo vero uči, gleda posebno, da vstreže člo-veškim strastim, mesenosti, da si tako lažje od drugod odpadnih vercev pridobi. Tako Luter M., ker je vidil, da bi se Filip braniborski rad od svoje žene ločil, je hitro učil, da je zakon razvezljiv; vidil je, da kmetje nevoljno davke plačujejo svojim gosposkam, berzo je začel svobodo učiti. Tudi s tem se je prikupil, da je s prestavljanjem sv. pisma — po svoje se vé — prvi v nemškem narečji, ki je takrat bilo nekaj „kavder-velš“ lepšo podobo dal (no, to poslednje bi ne bilo rav-no napačno, ko bi sv. pisma ne bil popačil); ko se je pa še oženil s Katarino, nuno, in tako dvojni zavet (obljubo) prelomil, pokazal je s tem do čistega, kam njegova vera kaže. Mohamed je v svojem koranu tur-kom zapovedal, vse drugoverce zaničevati, sovražiti, tudi ubijati, svojim pa je obljubil blagostanje v življenji, po smerti pa v paradizi poverhi vsih sladkosti tudi ve-liko število ženstva. Judovski talmud (ki na dan večji prihaja s tim, da vsak rabinar vanj zapiše, kar mu drago, kakor n. pr., da ako sam Bog ne razume ka-cega rabinarskega izreka, Oa sam (Bog) mora rabinarja za razlaganje prositi itd. Za res smešno, če nebi do-mača človeška pamet nad takimi bedarijami morala ostermeti!) je poln preklinjanj proti našemu narsvetej-šemu Imenu; tudi velevala kristjane sovražiti in golju-fovati, v čemur se more. Pa ti in taki izrodi človeštva, pa taki gnjusi se prederznejo porugovati se katoli-ški veri, ktere nebeški nauki vse, tudi sovražnike, lju-biti velevali, kateri svojim vernim na tem svetu drugoga ne obetajo, kakor preganjanje in terpljenje, na katerih naukih že skoz osemnajststo lét ne narmanjše čerke ni pristavljene, ne odvzete! Prijatelj! le poverni se nazaj k branju sv. evangelija, pa boš vidil, razmeril vse sam bolj, kot pa ti je moje revno pero popisati zmožno. Zares, večji bedak od konja in mezga, ki nimajo razu-ma, mora biriti, kdor vidi in sliši, kako se v vseh ča-sih, posebno pa dandanašnji, vse to do narmanjše čerke izpolnjuje, kar je bilo pred osemnajststo leti v evange-liju naprej povedano, pa vender ne veruje, da kat. Cer-kev, ktere temelj je ravno ta evangelij, neposredno od Boga izhaja.

Ali sadanji prostomišljaki, laži liberalci, židovi in kladvači so v vsem enaki nekdanjim pismarjem, fari-zejem, višjim judovskim svečenikom in glavarjem ljud-stva, kateri v tem, ko so vse stvari na križu umirajočo-ga Štvarnika obžalovali, so se Njemu rugali, ter obilno

denarjev dali stražarjem, naj krivo spričevanje dajejo o Njegovem preslavnem vstajenju, ravno tako, kakor sadanji brezdušni časnikarji od judov in frajmarvarjev vlečejo obilno plačo, da izdajajo svojo vero.

Kadar človek premišljuje toliko hudobijo ljudi vseh časov in krajev, prisiljen je spoznati nekako enakost med hudobneži tega sveta in peklenskimi satani, po katerih napuhu in nevošljivosti je vse zlo na svet prišlo. Napuh pri ljudéh vzrokuje nejevero, nevošljivost, sovraštvo; nejevera pa in sovraštvo vse druge pregrehe.

Kristjanska čednost je „absolutno“ sama na sebi in vseskozi lepa, lepote pa, bodi si v katerikoli stvari, ni mogoče sovražiti, temu nasprotuje estetični počutek. Zdaj pa, od kod izvira to, da židovski in prostozidarski najemniki in vsa druga brezbožna derhal kat. Cerkev sovraži? Jaz mislim odtod, ker nimajo iskre estetičnega počutka, ker njihovo sovraštvo izbaja iz nevošljivosti.* Vidijo namreč, da pravi katoličani svoje duhovne pastirje spodobno spoštujejo; vidijo, da kat. duhovni s timi malimi dohodki, ki jim prihajajo, v redu živé; vidijo, da po njihovem trudu in skerbi vsak kat. kristjan, tudi idijot (priprosti) — če le ni samo po imeni, ampak tudi v djani kristjan — je bolj podučen v resnicah svoje vere, kakor učenjaki družih vér v svoji; vidijo, da dober katoličan tako v dobrih kakor v hudih urah življenja jasno obličje ohrani, ter svojo voljo Božji volji podverže. To jih grize, to jih peče; zato udri po pastirjih in po ovcah!

Če se premisli, da še nekdanji pogani, ki so v vseh djanjih svoje krive bogove pred očmi svoje fantazije imeli, so rekli: „Virum fortem vita prius deficit quam fides“, moral bi človek o sedanjem kristjanstvu obupati; pa vendar nič ne bi bilo napačnejšega od take misli. Naš Zveličar je svoje aposteljne in učence, in po njih vse njihove naslednike zagotovil, da On ostane z njimi prav do skončanja veka, in da Njegove Cerkve peklenske vrata premagale ne bodo. In zares, že osemnajststo lét se nesrečni, slepi satanovi sužnji mučijo, da bi to Cerkev razdjali; pa vse zastonj. Ali je morebiti kdo tako priprost, da misli: če nikdar, zdaj jo bodo v Italiji, in v Bismarkiji se ji že hudo godi. Kar se tiče Italije, Cerkev katoliško le sedanja grabežljiva vlada zatira, vlada pa ni večna. Prišel je, ni zdavna, eden mojih znancev nazaj iz Italije, kjer je vsa mesta obhodil, in pravi, da v Rimu ljudstvo z velikim spoštovanjem le od sv. očeta Pija IX govori. Od Florence pravi, da temu, ki kaj od njihovega kralja opomni, se herbet oberne. Od Neapeln pa, da še nikdar in nikjer ni cerkev tako polnih ljudi vidil, kakor tam. Kar se pa tiče pruske Nemčije, zdi se mi, da so se bismarkovcem že začeli možgani vodeniti, ker mislijo, da je kat. duhovstvo enako njihovim pastorjem, obsutim z družino, v vseh rečeh na vlado navezanim. Ej: „manet alta mente repostum“, s čemur Bismarkija zvestobo svojih katoličanov izplačuje! Čakaj, naj se še kaka vojska vname — in ta ne prizanese prej ali potlej — pa boš vidil, ali bojo še enkrat Parsko, Poznansko, Obrenske dežele i. d. za nemško edinstvo s tako serčnostjo kri prelivale.

Kadar bodo narodi prav spoznali, za kaj gre, bojo vse druge može postavljali na kermila vlad. Po hudem vremenu pride spet lepo. Vse le en čas terpi, samo Bog in Njegova sveta previdnost zmiraj in vselej.

K koncu te spomnim še izrekov enega najsrečnejših, najmočnejših in najmodrejših vseh kraljev, kar jih je bilo, jih je, in jih bo na svetu: da vse je nečimerost, zvun ljubezni Božje. Pervi del tega izreka ti lahko lastna vsakdanja skušnja dokazuje, drugega pa, ki je

večna resnica, vtisni si globoko v serce, in po njem živeč boš v vsakem trenutku svojega kratkega potovanja po zemlji reči zamogel: „Si fractus illabatur orbis, impavidum me ferient ruinae.“ Z Bogom!

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Na čast Kristusovemu terpljenju in sv. Jožefu, pa v povzdigo našega mesta in njegove okolice!

I.

Dragi someščani!

Dvé misli nektore Vaših someščanov nadlegujete že delj časa, dopustite naj Vam ju razodenemo ravno zdaj v premislek, ko se Veliki teden bliža. Ako bi se z nami ne strinjali, zato nič hudega, ako pa primerno spoznate nam priterditi, toliko bolje.

Sv. Jožef je častitljivi varh, patron naše dežele. Vsem je znano, kako močno ga je častila od nekdanj vsa naša dežela, pa ne le naša dežela, temuč vse kranjsanstvo. Koliko bolj pa še le zdaj, ko ga je pred dvema letoma sv. Cerkev razglasila za varha in zavetnika vesoljne katoliške Cerkve. Povsod po katoliškem svetu si prizadevajo temu velikemu varhu Sina Božjega in sv. Cerkve spominke staviti s pisanjem bukev, z napravljanjem pobožnost v njegovo čast in po raznih potih.

Pri nas se je že mnogokrat čulo, kako malo cerkvá je na Kranjskem posvečenih sv. Jožefu, temu posebnemu besedniku za slovensko zemljo; tudi v Ljubljani in bližnji okolici ni nobene. Obilnokrat se je slišalo od ljudi, kateri imajo sv. Jožefa za patrona, ako bi se zidala cerkev ali kapela njemu na čast, da bi radi v ta namen pomagali; zdaj pa ko so nekteri sprožili to misel, jih je že precejšno število, ki obetajo svoje darove, ako bi se na kakem prijetnem kraju tikoma pri Ljubljani postavil enak spomin našemu častitemu patronu. Nekteri že kažejo prav prijeten homec ob dolenski cesti, ki bi se kakor nalašč podal za ta vse hvale vredni namen. Ker smo pa v začetku Veliki teden omenili, naj razodenemo še drugo misel, ki je prav za prav prva in z uno sklenjena.

Pred malo leti je slikarski umetnik g. pl. Goldenstein z veliko gorčnostjo priporočal, naj si Ljubljansko mesto napravi „Kalvarijo“, ki je tako pogreša in kakoršne mnoge druge mesta imajo. Se vé, da kraj pod Rožnikom, ki se je takrat svetoval, že zato ni bil pripraven, ker je predaleč od mesta za taki namen, in šla je bila tudi res vsa osnova po Ljubljani. — Tukaj pa bi se dala cerkvica sv. Jožefa tako postaviti, da bi do nje peljale postaje, „štacijoni Kalvarije“, in bila bi ravno toliko od mesta, da bi bilo ob enem nekoliko prijetnega sprehoda obiskovavcem.

Tako bi se vresničili dve naj lepših misel v duhovno pomoč in v veselje poštenim Ljubljančanom.

Pomoč Božja, častiti someščani in rojaki! Toliko za zdaj, prihodnjič še nekaj o tem. Prevdarite in kdo r ima kako misel, naj jo tudi razodene, da se stvar na vse strani pojasni.

V Ljubljani, sv. Jožefa dan 1873.

Več meščanov.

Iz Ljubljane. Spovedna priprava za otroke. Silno važen za otroke je poduk za prvo spoved. Kakor se otroci naučé, tako odrasli ravnaajo. Pa ta poduk je tudi težaven, kar sleherni skuša, ki se z njim peča. Naj zamudniši je pa gotovo otroke pripraviti, da znajo dobro svojo vést izprašati in pravo obžalovanje (kesanje) obuditi. V katekizmih tega ni posebej. Tudi z molitvinimi bukvicami se to težko doseže, ker mnogi jih nimajo in

*) Kar se tiče židov, tudi iz maščevanja, ker do malo prej niso imeli z nami enakih pravic.

če jih imajo, nimajo vsi enacih. Razun tega tisto izpraševanje vesti, ki se v njih nahaja, večidel otrokom tudi ni primerno, je ali preobširno, ali prepomanjkljivo. Gg. kateketje Ljubljanskih ljudskih šol so tedaj prav na kratko sestavili spovedno pripravo za otroke, ktera obsega otrokom primerne molitvice pred spovedjo in po spovedi in pa njim primerno izpraševanje vesti. Če se otrokom pri poduku za prvo spoved ta priprava v roke dá in se jim tu postavljeno izpraševanje vesti pojasni, se bo s tem učenikom in spovednikom delo močno polajšalo in prikrajšalo. Kdor teh „priprav“ želi, naj se vsaj do 20. ap. oberne do stolnega kaplana g. Klun a, ker se jih je zdaj le za poskušnjo nekaj natisnilo, in ako bi bilo gospodom všeč, se bo natis pomnožil. Cena bo čisto majhna. Kdor bi imel v ti zadevi še kako posebno željo ali misel, naj jo pri ti priložnosti blagovoljno razodene. Za nemške otroke po Kočevskem in nemških deržin drugod se je natisnilo to tudi nemško.

Iz Ljubljane. — SLAVIs prVDentlaM aC hanC preCor IVventae. P. B. C.

„Slov. Narod“ je 30. sušca svoje ravnilo, kar se vere tiče, načrtal tako-le: „Morda nas bočejo denuncirati, da smo „brezverci“ ali kakor ljuba „Danica“ pravi „konfesijonlozarji“. Za to čast ne peticionira „Slov. Narod“. Nevele ne bo trosil in je nij. Prepričani smo tudi mi, da je vera narodu potrebna, zato mu je ne bomo jemali, in je po našem mnenju nihče „vzeti“ ne more. (Kako so jo mogli vzeti pa Egiptu, mali Aziji, Greciji, Angliji, večemu delu Nemčije itd. Vr.) Ali nalog naš je politična in narodna borba. Zato smo se mi odločili, drugi naj slobodno zagovarjajo še vero, če se jim potrebno zdi, mi jih bomo veselili, ako z nami vred tudi narodnost, narodni jezik in narodni obstanek branijo. Ravno tako pa ne bomo nikogar zametovali, naj bode ktere vere ali nevére boče, kdor hoče verste narodnih delavcev in borilcev, katerih nam tako živo manjka, pomnožiti.“

V tem se sklicuje na Čeha in nateza „Pokrok“, ki pravi med drugim: „Ali nam gre tako dobro, in ali je pri nas sloga in edinstvo tako odveč, da čutimo potrebo zavoljo šolskih in konfesijonelnih (vérskih) vprašanj med saboj prepirati se in se razpreti? . . . Ali nam ni mogoče, v našem tako svobodomiselnem in tolerantnem (?) stoletju oni prepri pri miru pustiti, in vsacemu dovoliti, naj sam veruje, kar mu pamet ali serce velevala?“

Pustivši v razsodbo umnim bralcem ta program pristavimo samo to, da na Čškem so v verskem oziru druge razmere, kakor pri nas: tam gori je znamenit del naroda protestantov, husovcev; pri nas je dežela skor izločno katoliška, in časnik si pri vsem narodu še le veljavo pridobi, ako njegova politika v veri ni jalovomlačna ali celo kljubovalna. Pri Čehih so že stare tiste verske razdrtja, na ktere bojda ozir jemljejo; tukaj začenja še le v novo svojeglavnost v stranke cepiti katoliški narod — v veselje vstavovercem in brezvercem. Vojska za vero in narodnost je pri nas tesno sklenjena, to vsak vidi, kdor ni slép. Indiferentizem (nemartost) za vero je pri katolicanu že po veri sami nedopustljiv: „Kdor z menoj ni, je zoper mene; kdor z menoj ne zbira, raztresa“. In če bode naša katoliška Cerkev za vrata potisnjena, tudi slovenska narodnost ne bo za mizo sedela.

Iz Ljubljane. Nekaj o dekliški odreji. Neka „preisgekrönte Abhardlung“ g. Simata v „Schulztgi.“ pravi: „Minuli so časi, ko se na ženski spol ni imela nobena posebna pozornost“; — to je pa pozabil povedati, da le Cerkev po svojih ženskih samostanih, po svojih duhovnih in po mnogoterih potih je tudi ženski spol podučevala, kolikor koli je mogla po svojih slabih

pomočkih, ko se nihče drugi ni zmenil za njih odgojo. Posebno pa je Cerkev otroke obojega spola ob vseh časih z enako prizadevnostjo učila keršanski nauk, ki je podlaga vse spodobnosti in olike. Cerkev je od začetka varovala čednost in poštenje obojega spola in to svetinjo varuje še vselej, kolikor more, ko pa lažnik-liberalizem pregreho čedalje bolj iz vojnic deva ter emancipira. Cerkev sama je od nekdanj učila in zaterjevala: „Mož ne imej žene kakor dekle, ampak kakor tovaršico“. Cerkev je narod iz divjačine vzdignila, ga ne le k veri, ampak tudi k olici in vsi spodobnosti napeljevala, in tako dela še zmiraj, kolikor ji lažnjivi liberalizem rok ne veže.

Če se v novem času res tako nezmerno skerbi za čedno izrejo ženstva, za pravo srečo in poštenje ženske mladine, zakaj se pa zoper vse svarjenje Cerkve ravno po velikih „olikanih“ (???) mestih v sramoto in okuževanje človeštva dopušča zmiraj več očitne razuzdanosti, v katero se ravno ženstvo strašno pogrezuje? Ali ni mar poštenje visocih in priprostitih enake cene ter se mora enako varovati?

Do čistega rogé je pokazal g. Sima, ko je prišel do klosterskih šol, ktere je popolnoma zaverigel! Ali ni to ne mara dosti pomagalo, da je spis od judovskega časnika „preisgekrönt“ postal? „Jahrhunderte hindurch hat man den Geist geknechtet und der Gesellschaft Grundsätze der verschrobensten Art eingeimpft!“ Cele stoletja, terdi gosp. Sima, so po klosterskih šolah duha v sužnost devali in učili naj bolj vertaglavne nauke. Tako neolikano in neusmiljeno obsojenje brez stalnih dokazov ni le krivično, ampak tudi nesramno.

Kaj bojo rekle n. p. skoraj vse ljubljanske gospé in gospodinje, ki so se v taci klosterskih šolah izučile in olikale, kaj oné in pa njih soprogi, tudi iz naj bolj olikanih in naj višjih stanov, ki še zmiraj v take šole dajejo svoje hčere, in sicer tudi v taci okolišinah, kjer bi si mogli pomagati z novo šolo po g. Simatovem kusu, ki pa pri vsem tem stoji malo da ne prazna? Ali so mar vsi ti in té — gospodje in gospé — tako malo previdni, da pusté svojim naj ljubšim otročičem take „verschrobene Grundsätze“ v glavo vcepovati in jih za sužnje izrepati? Koliko je v tako imenovanih notranjih šolah v Gorici, v Celovcu, v Gradcu, v Loki, v Ljubljani in povsod deklic iz naj daljših in iz domačih krajev, in kakor je tod, tako je povsod po klosterskih šolah: vse to je gosp. Sima z enim stavkom obsodil, zaverigel, v nič djal: kdo tedaj ima prav, g. Sima, ali pa toliko staršev iz vsih stanov, med kterimi ravno častito učiteljstvo kratko in malo ni v nar manjšem številu? Če morebiti meni gosp. Sima, da bode s takim čenčanjem izpraznil nunske šole, se utegne prepričati, da se je gerdo motil.

Kar se tiče učila in tvarin v klosterskih dekliških šolah, smo imeli že večkrat priliko biti pri očitnih spraševanjih, in vidili smo tam poslušavcev umnih in učnih gospodov, ki tudi vedó kaj razsoditi, in upamo, da z gosp. Simevim zabavljanjem se nobeden njih ne zлага.

Ena reč, dobro vemo, je liberalcem na poti v klosterskih šolah: učijo se tudi moliti, ne le teoretično, ampak tudi praktično, ker n. pr. včasi po zimi, ko je preveč mraz otrokom iti v cerkev, pred šolsko uro molijo v šoli. Toda gospodje, ako še Vaše žene ne bodo več molile, ko ste Vi sami tako zanikerni v tej keršanski dolžnosti: takrat gorjé Vam in Vašim otrokom! Slišali ste morebiti že sami kak izgled ali ga z očmi vidili, kolik revež je mož zraven „liberalne“ žene in kake zbegane sirote so otroci; toraj ne besedice več o tem.

Pa še nekaj prav posebnega. Redovnice učenice niso omožene, zato ne vedó, kako je treba otroke učiti in se z njimi pečati. Na to prestrašno modrost, ki jo je pre-

mogel le lisasti liberalizem iznajti, samo to rečemo: Kadar bojo učenice omožene, bodo skerbele za svoje lastne in ne za Vaše otroke.

Iz Ljubljane. Društvo „Narodna šola“ v podporo potrebnim ljudskim šolam, kakor piše „Tov.“, čedalje bolj veselo napreduje, vsak dan dohajajo novi udje in izdatni darovi, in poslali so že šolskega blaga veliko na vse strani. — Da je naprava res dobra, priča to, ker „Laib. Schulztg.“ zabavlja čez to društvo.

— Pri gosp. Šreinerji se vidi več cerkvenih prav lepo izdelanih reči, ki jih bode drugi teden poslal na Dunaj v razstavo: nekaj svečnikov, kelihov, eno moštranico.

Z Dolenskega. (Spomin na 25. marca 1758.) Pruski kralj Friderik II je bil l. 1740 avstrijsko veliko deželo Šlezijo napadel in si jo prav po samosilsko prisvojil. Vse vojskovanje slavne Marije Terezije je bilo zastoj. Ta zguba je cesarico tako bolela, da je rekla: „Kadar vidim kakega Šlezaka, se mi oči solže“. Lahko je misliti, kako je Marija Terezija želela s priliko to deželo zopet pridobiti, toliko bolj, ker so bili njeni prebivavci v sercu zmiraj vdani avstrijski vladi, razun manjšine protestantov, ki so deržali s Prusom. — V l. 1756 je Kavnice dognal zvezo s Francoskim, k nji ste pristopili tudi rusovska in saksonska vlada. Njene pogoje so bile popolnoma skrite, ali Friderik jih je vendar zvedil po izdajavcu Mencilnu, ki je bil pisar saksonskega ministerstva. — Planil je toraj konec avgusta 1756 s svojo armado na Saksonsko, in pričela se je huda vojska, ki je divjala 7 let po Evropi, pa še tudi v severni Ameriki in v izhodni Indiji.

Friderik II je bil po rodovini protestant, ali v resnici je bil prav brezbožnik, zaničeval je vsako vero, katoliško poverh tega še terpinčil, akoravno manj kakor pa njegovi nasledniki. (Friderik Vilhelm IV je bil hvale vreden in verstvom pravičen). 25. marca 1757 je bil dal ukaz, kateri se je mogel vsak mesec s prižnice prav razločno brati. Ta ukaz se je glasil: „Kdor koli“, „bo kakega vojaka zapeljal uiti, ali mu k ubegu poma“, „gal, ali begunca ne popadel in bližnji posadki izdal“, „bodi si kdor koli, svetel ali duhoven, oče, mati, brat“, „sestra, žena ali drugi sorodniki, — bo brez daljnega“, „pravdanja obešen brez milosti, in ne da bi bil kak“, „duhoven k njemu pušen, in ta kazen se bo spolnila“, „ako se kaj tacega tudi še le po končani vojski izve“. — Vratislavski (Breslau) škof Filip grof Šafgoča, ali prav reči, njegov vikarij Jožef Hohenlohe Bartenstein je bil siljen v okrožnici duhovnom zapovedati, da vsak spovednik, kadar vojak k njemu k spovedi pride, ga mora tudi brez posebnega vzroka še pred odvezo opomniti, da naj kralju zvesto derži prisego, ki mu jo je storil. — „Ako kak vojak pové, da duhoven te okrožnice ni spolnil, bo duhoven po rabeljnu vsmerten“. — To strašno žuganje se je bilo spolnilo in sicer nad ne zadolženim. Vojak, ki je bil ušel, pa bil spet vjet, je pravil, da je bil pri duhovnu Andreju Faulhaber-u v mestu Glac-u pri spovedi in prašal je spovednika: „Ali bi bil to taki greh, ki ne more odpušen biti, ako bi on (vojak), ker je katoličan, ušel, ko je vendar kralj protestant“, in da spovednik je odgovoril: To je velik greh, pa vendar ne tako velik, da bi ne mogel odpušen biti“. — Mašnik Faulhaber je bil djan v zapor, pa se je prav po postavah sv. Cerkve stanovitno branil zastran spovedi kaj odgovoriti. Kralj Friderik II, hvalisan „Vélikí“, je to zvedil in zapovedal, da mora smertno kaznovan biti. — 25. marca 1758 je bil Andrej Faulhaber, ne da bi mu bil spovednik dovoljen, po rabeljsko umorjen. — To so predniki današnjih bizmarkijanov, ki so pričeli zmiraj hujši silovitost delati katoliški Cerkvi, in kateri bi tudi

nas Slovence radi pogoltnili tje do Adrije. Prusaska propaganda jim pa na vse kriplje v roke dela z germaniziranjem in trošenjem sovraštva zoper katol. Cerkv. Toraj čujte!

—ž—

V Pevmi poleg Gorice, kakor piše „Glas“, je 21. sušca umerl g. Val. Primožič, bogoslovec l. leta v Ljubljani. Bolehal, kakor je bilo znati, je že pred vstopom v semenišče, zlasti poskušnja zrelosti v Gorici ga je zdelala, in kmali se je mogel iz bogoslovja vrniti domu, kjer ga je bolezen tako naglo spravila v grob. Pogreb so mu napravili Goričani prav častitljiv. Bog mu daj večni mir! — Kriči in laže se toliko čez klosterske šole brez vzroka, k temu pa je liberalizem slép, da se leto na leto toliko mladine žrtvuje zgodnji smerti, ki dan na dan po 3 in 4 ure dopoldne in po 2 popoldne preseda v ozidju, in morebiti se tudi tako obklada z množino tvarin, da bi mogel vsak vsaj toliko časa tudi doma sedeti, da si jih v glavo vtepe. In vendar pri vsem tem učeniki tožijo, kako zanikaren je napredek.

„An Gottes Segen

Ist Alles gelegen.“

V to liberalizem nič več ne veruje. Sv. maša se opuša, prejetanje sv. Zakramentov se mladini skerčuje: pa še le časa manjka! Toda: kdor noče čuti, mora čutiti.

Iz Maribora, 28. sušca. Milostljivi gospod knezoškof Lavantinski bodo mesca maja Zakrament s. firme v Gorajo graški dekaniji delili in sicer: 16. v Solčavi, 17. v Lučih; 18. v Ljubnem; 19. pri sv. Frančišku; 20. v Ročici; 21. v Mozirji; 22. v Gornjem-gradu in 23. pri novi Štiti.

Iz nemskega Gradca. — Tukajšno društvo za podporo revnih in bolnih duhovnov je ravnokar izdalo letno sporočilo svojega delovanja. Iz njega razvidimo, da razvun hiše in verta, ki sta cenjena 22.000 gold., ima še okoli 30.000 gold. premoženja v državnih in privatnih dolžnih pismih. Preteklo leto se je 666 gold. izdalo v podporo revnih ali bolnih duhovnov, 2.200 gold. pa se je takim duhovnom izposodilo, ki so ali faro nastopili ali sicer dali zadostno gotovost, da društvo gotovine ne izgubi. Z obrestni se skupaj v majhnih zneskih tudi kapital poplačuje. Pravijo, da je odbor društva prav zadovoljen, da go-podje obresti in letne zneske o pravem času plačujejo. Vstanovnikov je dozdaj 6) in še dva klostra sta plačala enaki znesek. Letnih udov je 441, tedaj skupaj 501 duhovnov. V imenovani hiši, ki stoji na mirnem kraju, ima društvo tudi svojo „duhovsko bolnišnico“, v kateri strežejo usmiljene sestre „sv. Križa“ (Kreuzschwestern). Pet zdravnikov je na zbiro; sprejemali se bodo tudi duhovni iz družih škofij z določenimi pogoji. Zlat so trije bolni duhovni tukaj.

Milostivemu škofa je društvo kaj ljubo. Sej vidi-mo, da dandanašnji bi nekteri nasprotniki Cerkve slabe denarne okolišine duhovstva radi v to porabili, da bi jih njih poklicu, ali vsaj njih dolžnosti izneverili. Gotovo ste že iz članikov zvedili, da se je v Gradcu zbralo posebno društvo nekterih liberalcev, ki podpira take duhovne (naj bi si bili tudi pastori kake druge vere), ki želé svoj poklic zapustiti, ali pa pomaga takim mladencem, ki bi se sicer duhovskega poklica lotili, da si izvolijo kak drug stan. Pač po pravici se je takim „pri-jatnom“ odgovorilo, da njih početje bi se smelo primerjati tistemu zapeljanju, kakor so nekdanj na Laškem cesarske vojsake pregovarjali, da naj prelomijo cesarju storjeno prisego. Zakaj tudi duhovni so cerkvi zvestobo prisegli. — Pa nam se ni treba ravno bati, da bi nam taki „pri-jatli“ dosti škodovali. Če se je kdo izmed nas rés svojega poklica tako naveličal, da bi imel v njem kakor volk še večji škodo delati in da mu pogubljenje nikakor več ne odide: Egredere, Catilina, patent portae.

Sicer pa je to društvo ravno v nekem oziru še koristno, da se zdaj djansko pokaže, da ni res, kar si nekteri nasprotniki duhovskega stanú domišljujejo, češ, da je veliko duhovnov le prisiljeno ali zavolj časnih ozirav svoj poklic izvolilo, ali zvestih ocalo. Če pa že nasprotniki, kakor menijo, v škodo Cerkve radi kaj žrtvujejo, ali se ne spodobí, da si duhovni med seboj pomagajo? Tako se goji bratovska ljubezen; pa tudi če kdo izmed neduhovnov duhovskemu stanu, ki ima zdaj vedno manj udov, pa vedno več dela (ker je vedno več šol in več ljudstva), hoče kaj dobrega storiti, se sme zanašati, da se bo le potrebnim podelilo. Tukaj je lansko leto nek dekan pri svoji smrti postavil duhovsko društvo ko glavnega dediča. Poznam tudi tukaj bogatega plemenitaša, ki dá vsaki mesec 20 gold. za duhovsko društvo, in 30 gold. za sirotišnico „Paulinum“.

Sploh je v Gradcu mnogo dobrotnih društev za revne. Vender je še revšine vedno več in več. Pa vsem potrebam ni mogoče v okom priti. Prav treba bi bilo v Gradcu več farnih cerkev, posebno v novih delih mesta, kakor jih na Dunaji res zidajo. Tukaj pa nabirajo dozdej le za nekako viši šolo za dekleta (Mädchen-Lyceum). Le škoda, da se je že čenčalo, da bo nje namen, „oprostiti ženstvo presój, vraž i. t. d.“ Znano je, kaj si liberalstvo s tim misli.

Razgled po svetu.

Avstrijsko. Volilna preuredba z volilnim redom vred je tedaj sprejeta v obeh zbornicah in je že pred cesarjem od koder se vstavoverci nadjajo poterdbe. Kaže pa, da tudi s tem si vstavaki ne bojo dosti pomagali. Kar nima korenin, iz tega še nikoli ni bilo drevesa. — Po izstopu Poljakov imajo zdaj v derž. zboru 131 poslancev in čez 100 jih je potrebnih, da se more zborovati 26. sušca še zborovati niso mogli, ker ni bilo zadosti pričujočih. — 2. t. m. so se pričele delegacije.

Iz Švice. Iludo je trinoštvo v roki enega samosilnika, še vse hujše je v rokah fanatiške stranke, kar se vidi zdaj zlasti v švicarski republiki. Nekatere dogodbe bodo pojasnile, kako liberalci tu divjajo zaper katoličanstvo pod pretvezo, da deržavne pravice hočejo varovati.

Ni dosti, da je vlada pod nič vrednim izgovorom bazelskega škofa odstavila (!), je tudi duhovstvu prepovedala vsako obćenje z njim in z njegovo kancelijo. — Zraven tega, da veró tajejo, jo pa tuči prederzno zasramujejo. Na pustni torek so z nesramnimi gerdobijami katol. duhovstvo zasramovali. Toda previdnost Božja tudi samosilnikom dosti očitne znamenja daje, da bi k spoznanju prišli, ako bi imeli še kaj človeškega. Ravno ko je omenjena nesramna derhal se zvirala pred stanovanjem naj hujšega prekucaha Vigier-a, je pa v stanovanju samem njegova hči umerla.

Mermilled je v pisanji do genevske vlade pojasnil, kaj da je apostoljski vikarij, zavolj kterega naslova so ga pregnali iz dežele. Apostoljski namestnik ni kak diplomatski papežev poslanec, ne škof; on je le priprost duhoven, kterega papež dá vernikom in poveljno zopet lahko vzame. Apostoljski namestnik ni v nobeni zvezi z vstanovo kacega škofijstva. Je pa to naj priprostejše namestovanje, ki ga Cerkve dá za tiste kraje, kjer se Cerkve le samo terpi in je čisto brez vseh pravic. Tako so apost. namestniki v Stokholmu, v Edinburgu id. Tudi za tiste dežele, kjer je ravno kak preprij, se apostolski Stol poprijema te vravnave, ali tam kjer se kako porazumljenje pripravlja. Tako je bilo tudi nedavno v št. Golu. Oblast apostoljskega namestnika je zgolj duhovna, toraj nič tacega, da bi ga smeli zato iz dežele pregnati. (Konec nasl.)

Španjsko. Španjski in laški časniki pišejo, da tiste naznanila o trinoštvi in požiganjih Karlistov sploh in posebej o župniku „S. Cruz“ so laži in obrekovanja. —

Katoliška družba se bode veliko soboto vdeležila procesije častit. vstajenja pri sv. Jakopu. Odbor prosi, da bi se udje deržali tega-le reda. Precej za zastavo gre odbor. Za njim gospé, gospodičine in ženske, ktere pojdejo s prižganimi svečami; želi se, da bi jih bilo veliko. Za temi, ki so s svečami, pride drugo družbino ženstvo; in za temi iti so prošeni moški udje društva.

Odbor katoliške družbe.

Ljubljanski „Tagblatt“ je zapravljan zaradi že znane dopisa iz Dola: „Eine Gemeinde und ihr Seelsorger“, in sicer zavoljo zanemarjenja dolžne skrbljivosti pri sprejemanju spisa. (R. G. B. 1863, §§ 1 in 11.)

Katoliško-politiška besednica ima v nedeljo, 6. t. m., zvečer ob 6 svoj mesečni zbor v Virantovi hiši. —

Duhorske spremembe.

V Ljubljanski škofiji. Umerl je v Šmarji č. g. Rumpler Maks., fajm. v pokoju, 27. sušca. R. I. P.

V Lavantinski škofiji. Č. g. Matija Fric, mešnik nemškega viteškega reda, je postal dekan in farni oskerbnik pri Veliki Nedelji; č. g. Kašpar Majhenič, m. n. vit. reda, farni oskerbnik v sv. Miklavžu pri Ljutomeru; č. g. Sigfrid Šporn, m. n. v. r., provizorički farni oskerbnik v Ormužu, in č. g. Karol Gmajner, provizor pri sr. Jederti blizo Laškega. —

Prestavljeni so č. gg. kaplani: Jože Sorglechner v št. Janž na Dravskem polju; Martin Kolenko, k Materi Božji Snežnici; Anton Vraz v Svičino; Jože Rostohar v Poličane; Jože Pečar na Muto, in o. Ernest Čuček, novomešnik, je pri sv. Vidu poleg Ptuja za kaplana vmestjen.

Umerli so: Prečast. gosp. Peter Dajnko, čast. korar, dosluženi dekan in župnik pri Veliki Nedelji; č. gg. Gregor Prekoršek, župnik pri sv. Jederti poleg Laškega in Raimund Repotočnik, kaplan pri sv. Jurju pod Risnikom. R. J. P.

V Lavantinski škofiji so sledeče fare razpisane: Poličane do 12. aprila, Ljubno, sv. Martina v Rožni dolini, in Središče do 23. aprila t. l.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Preč. gosp. G. V. 5 gl.; „danaj tudi Svetmagdalence blagoslove“. — Iz št. Vida: A. K. 1 gld. za srečno zad. uro; K. M. 34 kr.; A. M. in E. M. 54 kr., za vredno prejemanje sv. Zakramentov; K. 1 gld. za Božjo pomoč zvesto spolnovati svoje dolžnosti. — Janez Kralj 1 gld. — †† 21 gld. v kuponih. — Od č. g. J. A. 1 gl. sr. in 12 gld. av.

Za afrikanski misijon. Iz Ihana 4 gld. — M. Erjavec 1 gld. G. A. P. 1 gl.; 7 gld. 36 kr. iz fare Brezniške. A. P. 1 gl.

Za Bomo: Preč. g. J. Glebočnik fajm. 5. gld. — Po č. g. Špendalu 5. gld.

Za Božji grob v Jeruzalemu: †† 23 gld.

Za usmiljene sestre v Bosni: A. Žb. na Z. L. 1 gld.; **Za mladenški vstav ondi g. A. S.** 2 gld.

Za družbo sv. Detinstva: Z. Zalega Loga 2 gld. 35 kr.

Za društvo čistega spočetja. Iz Brezniške fare 5 gl. 25 kr.